

Vạn-Tường xuất bản

DEPOT LEGAL

INDOCHINE

Nº 24643

CU HUAN

LỊCH-SỬ, TIỂU-THUYẾT, NƯỚC NHÀ

SỐ 6 Nam-Việt Văn-Đoàn thuật 2 XU

Thư và Mandats, xin đề cho : **Trần-văn-Hiệp**

HANOI — 13. Rue du Papier, 13 — TONKIN

I

Phần thứ tám

Gặp nhân tình, quan phủ đáp ơn xưa

Quan phủ Huân vâng mệnh tiểu dụ từ Tự-Đức thập thất «17» đến năm Tự-Đức thập bát «18» tả hà đã tạm yên. Trong bộ lại tự ra rằng: « Trương-Nguyên-Huân vừa rồi đi dẹp giặc, công nhớn tài to quan triều điều biết. Nay Hải-dương về mạn Đông Triều dư đảng chúng nó hải còn dữ dội, vậy người gắng công lần nữa rồi xê xét quân công tự bộ đề thăng hàm ăn bỏ một thê ».

Quan phủ lĩnh y tạm xin nghỉ lại một tháng, rồi mời các quan đồng sự mở đại tiệc ca sường ăn mừng. Một hôm đương cầm châu trên chiếu, bỗng một chị danh ca tuổi đã luông, mà hải còn ít nhiều xuân sắc, thấy nàng cứ liếc mắt trông trộm giờ lên rồi hát bài xuân xâu khi trước (1) Quan phủ ngạc nhiên im trông hỏi xem...

Thì ra nhân tình cũ là cô đầu Xuân ở Nam-định, ngài mới hỏi han lai lịch tự ngày ấy cho đến bây giờ, mới biết cô vẫn chưa chồng con chi cả, quan cũng động lòng trắc ẩn, nghĩ cũng thương cho đời ca kỹ, từ đây, tới nay đã như cánh hoa tàn, nhị dữa, ngài bèn giữ lại một vài hôm, rồi cho bốn nén bạc, giãn giờ về theo nữ công sinh nghiệp mà đừng đi hát nữa...

...

Rồi đó hạn nghỉ đã hết, quan phủ bèn xin với quan trên lĩnh hai đội kỵ binh và mộ thêm hơn 200 dũng tráng cùng bọn đầy tớ cũ sắm sửa lên đường.

(1) Bài xuân sấu này quan phủ khi trước còn đang đội lột Ba-Nhưng có bốn bút làm cho đầu Xuân hát các độc giả xem ở phần thứ tư hồi thứ ba.

Bà phủ nói :

— Tôi xem cháu Cẩn tuổi đã nhớn mà tài cũng khá dùng, nay quan lớn đi đường xa vào đất giặc, tôi với cháu ở nhà không làm gì, vậy xin theo cả đi để giúp đỡ quân cơ đôi chút.

Quan phủ lưỡng lự hồi lâu, bất đắc dĩ phải gật đầu ưng thuận rồi đó hai ông bà kéo đội hùng binh xuôi xuống miền Đông, đến nơi đóng quân lập trại cắt đất xong xuôi... Bỗng một hôm có một đứa bên giặc tên là Phạm-văn-Cao chôn ra thú, quan phủ thấy người nhỏ nhả để lòng yêu, mới hỏi cho tường lai lịch.

Văn-Cao nói rằng :

— Tôi là con Tú Phạm người Quảng-An, ngày xưa cha tôi làm quan trên Cao-Bảng xinh tôi ở đây nhà mới đặt tên là Cao, khi tôi lớn cũng học tập, có thi cử một vài khoa song không đỗ, rồi cha mẹ tôi mất đi, vậy phải tìm về quê an nghiệp, ít lâu các nơi giặc giã chúng nó bắt hiếp tôi làm tù hân, ngày nay nghe oai đức của ngài, đại độ khoan dung nên tôi chôn ra xin thú.

Quan phủ hỏi ngay rằng Cụ Tú-Phạm làm quan ở Cao-Bảng nghe đâu ngày xưa cụ có cô con gái tên là Phạm-thị-Hiền phải không, lại nghe ngày ấy cụ có nuôi dè học trò, vậy nay cô ta chồng con thế nào, có khá không.

Văn-Cao thưa :

— Lúc bây giờ tôi còn bé, những chuyện đó nghe cũng lạ lùng, giám bẩm sao ngài lại biết ? chừng một lát không thấy quan phủ giá lời, hần lại nói tiếp :

— Rồi sau người học trò ấy đi tập văn để đi thi, song mãi mãi không thấy trở lại, chỉ tôi nghĩ chắc công nghiệp không thành, nên thẹn mặt mà không dám lại nữa, vậy mấy năm sau phải lấy ngay người trên ấy, hiện nay chồng con kẻ cũng tạm khá.

Quan phủ nghe xong chỉ cười không nói gì cả, rồi cho giầu Văn-Cao hai nén bạc mà thả cho về. Ngài còn nhìn theo mím cười tinh quái; màn trời lặn mây che lướt khuất bóng chim bay, bóng chim, tắm cá, biết đâu mà nhìn, những là lần ná đời tin, nắng mưa đã biết mây phen đổi rồi, xem cuộc đời soay.

II

Đời anh hùng

Vài tháng nữa quan phủ vừa dụ vừa nã thê giặc đã giảm được một hai, tháng sau thấy giặc cầm tướng tại một làng, Quân-gia, lương soạn rất là tề chỉnh. Quan phủ nói sào huyệt nó đầy rồi, bèn kéo quân sang đóng làng bên, cho quân ra khiêu chiến. Trần-Phiêu cùng các tướng đem quân giằng hàng chữ Nhật đánh nhau tại ngoài đồng. quân giặc một tốp rẽ ra hai mặt, còn một tốp đánh thọc vào trung tâm. Trần-Phiêu sức đuổi phải lui, thê trận vòng vây sắp vỡ, tin nguy cấp báo vào trong làng, quan phủ vội vàng đầu búi tóc, chân kéo giày, mình mặc áo trắng giải, vội vớ cái loa đồng, cùng bốn tên nội đao lên gò cao đứng trông ngay trước mặt trận, dữa lúc ấy giặc chém ngã Trần-Phiêu, rồi sua hai bên quân đánh giáp lá cà, mà quan phủ đứng trên gò, đánh chẳng đánh, lui chẳng lui, khí-giới cũng chẳng cầm, chỉ lấy loa đập xuống đất vừa dậm chân hét lên rằng :

— Ôi giời ôi ! Là giời, quân giặc nó giết mất tướng giỏi của tôi rồi, ngài cứ kêu thê mãi, vụt chốc giặc đổ xô lại vây kín cả chung quanh gò, mà ngài vẫn như mơ hồ chưa biết, giặc gọi âm lên rằng :

— Quan lớn cứ yên tâm, quan lớn cứ hạ cô ừ cho một tiếng chúng tôi xin rước làm thấy, chứ không dám điều gì cả.

Quan phủ nghe tiếng giặc nói như tỉnh giấc mơ, trông xuống thì loa đã vỡ, mà chỉ còn bốn tên nội đao giữ quanh ở dưới gò.

Ngài bèn quát to lên rằng :

— Có quan lớn mặt đầu, chứ không có quan lớn ừ với giặc.

Nói chưa dứt lời giặc tứ bề đã chân đến tận chân, nội đao phải lùi cả giời leo quân nhau để giữ lấy ngài, ngài dật lay cái kiên sừng tả sung hữu đột giết luôn 5, 6 dữa, nhưng độc hổ, bất như quân hổ, chúng đông lắm cứ lấn sả vào ôm chít ngay lấy ngài, còn nội đao thì nó đánh tan mặt cả, thôi phen này ai chẳng tướng ngài về châu giời ngay lúc ấy, song giặc đã biết tiếng ngài, thường gọi ngài là Gia-

Cát tái-sinh, nên hôm ấy cô bắt sông giữ lấy chân tay ngài rồi rước về để một nơi nhà kín rất là lịch sự phụng dưỡng, hết lời khấn khoản yêu cầu mời ngài làm quân sư cho.

Ngài nhất định không nghe, luôn mấy hôm vừa mắng vừa chửi, tìm đường để tự vẫn, ngặt vì chúng phòng bị rất cẩn thận, một hôm phải giả cách nhận lời, rồi bảo các tướng rằng :

-- Tôi xưa nay hay đi nơi lam chướng vừa rồi lại cần sự bình nhung, vậy - tỉnh vẫn muốn chơi 5, 3 điều thuốc phiện để giúp sức, và mua vui, nay các thầy đem thuốc phiện lại đây cho thì hay lắm. Lại gì cơm đen là của nhà tay chơi, và bấy nhiêu hôm mới được một ngày quan lớn vui vẻ, nên các tướng đều mừng rỡ cho lấy ngay bàn đèn với thuốc phiện đưa lên, nhưng chỉ để tiêm cút móc cùn và súm quang ở ghê bên hầu truyện, nhưng có ý phòng giữ để mong ngài giải bụng lược thao, mà mở lòng giãi bày.

Ngài biết ý liền giữ để tiêm thuốc lấy, rồi truyện truyện trò trò làm cho đêm khuya mọi người mỗi mệt cả, các tướng lẫn ra đánh một giấc đến sáng.

Khi mở mắt giậy, chúng đều hoảng hốt gọi nhau chạy lại bên chỗ ngài nằm thì thấy ngài đã dạch bụng lõi ruột ra ngoài máu me đầm đìa khi xem kỹ thì chỉ có một cái tiêm mà ngài lõi được cả ruột ra lúc nào không biết.

Than ôi ! hồn anh hùng bây giờ đã bay về tận nơi nao, ôn lại từ thuở sinh thời, trông lại mẫu đời dĩ vãng, ngài sinh ra đời đã bị ngay đời hắt hủi, để cho ngài phải đến nỗi lắm than.lăn lộn giầy sạn với bước phong trần, khi lớn lên đường công danh đã đánh ngã ngài bao lần, tướng như se chỉ, thế mà ngài vẫn hăng hái quả quyết gây lên bao nhiêu công danh đã đáng chép ở sử xanh kia, bởi bụng trung thành không thềm hàng giặc. đến nỗi chết một cách thảm khốc như vậy, đọc đến đây tuy là truyện người xưa, nhưng ta cũng cảm thấy tâm lòng yêu nước mà ngao ngán v.v.

Bọn giặc cũng ngao ngán, thương ngài trung nghĩa tìm nơi cát địa trong vườn rồi làm một lễ rất to để an táng.

II

Một thiên trường hận

AI nói hôm, quan phủ sắp kéo quân sang làng bên, bà phủ bậm tiểu độn, thấy chạm không vong, liền nắm áo can ngài không nên đi vội.

Quan phủ không nghe và bảo :

— Binh pháp giậy việc quân cốt nhanh chóng, ta được luôn nhiều trận, nay không đoạt ngay đi để nó nhất gia sinh bách kê lại thêm khó lắm, vả lại xưa nay người làm tướng phải lấy bốn chữ « tận trung báo quốc » làm đầu, và lấy sự bọc thầy gia ngựa làm vinh, đứng anh hùng đời trước coi bãi xa trường như chò trẻ, coi sự chết như lông hồng, vậy ta không bắt chước người trước sao cho phải, nếu có mệnh nào chẳng nữa, ta cũng được danh lưu muôn thừa kia mà. Nói rồi ông rút áo ra đi.

Để bà ở nhà than thở ngẩn ngai, đến ngày nghe ngóng, được rằm hôm nghe tin ngài bị bắt, bà lớn bốn chồn bắt quẻ độn, rồi búi ngủi không nói, đến hôm sau sai người thám thính biết ngài hãy còn sống bèn cho cậu Cẩn cùng bốn tên nội đao đem quân tìm đường đánh tháo, trong ba bốn ngày đánh sộc vào trại giặc mấy lần mà không được.

Một đêm kia nhân tới giờ liền kéo quân đến núp cả bên ngoài, cậu Cẩn thì đem hai tên nội đao vượt qua mây lần vừa nẩy vừa tường lên vào được gần chỗ ngài ở, bỗng đầu muối mắt chui ngay vào lỗ mũi, làm cho phải hắt hơi luôn ba bốn tiếng, nào chó cắn, nào người hỏi, quân canh đổ ra tìm kiếm làm cho cậu Cẩn và hai tên nội đao phải chạy, giặc đuổi kịp, chém ngay một tên nội đao ngã xuống còn một tên chồn được và cậu Cẩn bị bắt sống đem về gia n riêng một nơi không cho quan phủ biết.

Đến khi ngài mắt mới cho cậu Cẩn đến trông nom khâm liệm và đưa ma. Nhân lúc nói hớ cơ cậu táng ra ấp mồ mà trốn về được.

Lại nói ở ngoài Bà phủ một hôm sịch thấy tên nội đao chạy về nói cậu Cẩn bị bắt, bà còn đang ngao ngán chưa biết tính sao, thì đã thấy cậu Cẩn chạy về trước mặt bà thừa hết đầu đuôi.

Bà mảy biết quan lớn đã tử tiết rồi, thương tiếc lẫn khóc một hồi, ngồi phất dậy cười nhạt mà rằng :

— Xưa nay ai chả chết, dẫu trước sau thì cũng một lần, quan lớn ta chết là chết trung, chết nghĩa, bỏ nhà vì nước, thờ vua như thế thật đáng mặt anh hùng, không thẹn với ông cha tiên tổ, ở dưới suối vàng.

Nói đoạn bà phi bắm quan trên, và đưa tin cho bà thứ và các con đều biết. Rồi sửa lễ chiêu hồn, để trên dưới đều phát tang cả.

Hôm sau bà lớn vừa khóc vừa bảo cậu Cẩn rằng :

— Bác cháu ta bất hạnh dữa đường gặp lúc quan lớn tử tiết thế này, mà chú Đốc, thì đã mất, Cừ-Định còn xa, ta không lẽ bỏ liêu thủ kia mà về cho đánh được, vậy cháu nên đứng tên xin trên tỉnh cấp thêm quân mã, để ta đánh báo thù mới phải.

Cậu Cẩn vâng lời lập tức lên tỉnh, may đâu vừa gặp cậu Định ở Nghệ vừa ra, anh em hỏi nhau, rồi lên cả tòa kinh lược trình giầy. Đoạn rồi cậu Định xuôi đông trước, mẹ con thấy nhau nào mừng nào tủi, khóc lóc kể hết sự tình... Nửa tháng nữa cậu Cẩn được theo quan tán tương, cùng quan lãnh bán tỉnh đem quân đi phá giặc. Bà phủ cũng mang quân bán phủ sang đóng ngay làng bên, rồi cho Định với Cẩn đem quân và dũng tráng xin đứng đánh một mặt, giòng già xuất mười ngày không sao đổ được giặc.

Một đêm mưa dầm gió bắc bà phủ nghe bên trại giặc có tiếng ca sớng, liền sức nghĩ ra một kế gọi cậu Cẩn cứ như thế, như thế...

Đoạn rồi bà ăn mặc nam trang, đầu buộc khăn ngang thắt đáy, lên ngựa cùng Trọng-Hung với một tên nội đao và mười tên dũng tráng giolôi cậu Cẩn đã biết, lên vào gần đến cái vườn hoang sau nhà các tướng đóng, trong khi trông phách ý âm ngoài thì gió mưa sinh sịch, báo nhau lẳng lẳng đảo bực tường đằng sau, lay lay từng viên gạch bên ngoài, còn viên bên trong vẫn để không cạy vội, đợi đến khuya,

chúng rượu chè hút thuốc say sưa, bây giờ mới sẽ cạy nôi rồi xông cá vào mà đánh.

Mấy tên đồng tráng dụt dề sợ hãi. Định với Cấn phải lên vào trước rồi đương lúc bất tỉnh linh vung đao chém bừa một loạt ngã vài mươi tướng, liền mở cửa gieo âm lên rằng:

—Quan lớn đã chém hết tướng giặc rồi, còn đâu không hàng ngay sẽ lấy đầu tất cả.

Bà phủ với Trọng-Hưng ở ngoài nghe động hiệu liền hét quân đánh thúc vào, quân các quan vây ba mặt thấy động cũng điều gieo hò đánh ập lại.

Giặc đương khi giờ thức giờ ngủ, thấy đột ngột trong giết ngoài đánh, tướng lạc quân, quân lạc tướng, mạnh tên nào tên ấy chạy.

Ngay lúc ấy bà phủ sai Định với Cấn đón các quan vào vừa cản vừa bắt, hôm sau xin các quan cho đem đầu các tướng giặc đến trước mộ quan phủ tề lễ một tuần, rồi đào áo quan lên mở xem, thấy mặt mũi thân hình ngài vẫn còn như sống. Các quan lấy theo lễ triều đình khâm liệm lại, rồi lấy cá mã Trần-Phiêu và tên nội đao cho theo với đám mã ngài rước cả về Hà-nội đem xuống đồng đa, gấu mộ tiên công an táng.

Mô yên mã đẹp triều đình lại chiêu công chạng và tiết liệt chuy phong cho ngài luôn mây cấp đôi hàm Tuấn phủ năm ấy quan phủ Huân thọ « 55 » tuổi, được ba cậu một cô.

Xong đây cậu Cấn thì trở về Nghệ-An với mẹ, bà thứ thì ở lại buôn bán, còn bà lớn thì đem cả các con về Ninh-Bình nuôi dạy; từ đây bà đóng cửa thờ chổng, người ta thấy trên nét mặt bà, phảng phất một vẻ buồn rầu, phải chăng những lúc ấy bà tưởng đến những việc xa-xăm nó qua đi không bao giờ trở lại. Rồi những buổi chiều mặt trời tàn chiều, bà ngồi tỳ tay lên bạo cửa. Hết nhìn con chim bắt gió. Lại nhìn đến chiếc lá khô rơi, hay cánh hoa tàn; phải chăng đó là dấu vết cũ của « một thiên trường hận ».

Tháng 3 năm Mậu-dần.

Avril 1938

HẾT

Imprimerie

Van-Tuong

13, RUE DU PAPIER, 13

HANOI — TONKIN

Bản hiệu có mấy lời kính trình các độc giả biết, truyện **Cử-Huân** đến số 8 là hết. Bản hiệu sẽ ra tiếp « **Sóng Bạch Đằng** », một pho truyện lịch sử rất oanh liệt hùng tráng của nước Việt-Nam, chẳng kém gì những chuyện TAM-QUỐC, THỦY-HỮU đời xưa. Bản hiệu chỉ chuyên xuất bản chuyện về lịch sử nước Nam, là những sự thực, ai cũng biết nhưng biết đại khái mà thôi, nay bản hiệu dịch ra cho rõ gốc nguồn để hiến các độc-giả, còn những loại truyện hoang-đường cao xa trên trời dưới bể, không chắc đâu nên bản hiệu không dám nói.

Các bạn hãy đón coi **Sóng bạch đằng** kéo phỉ.

Kính cáo

Trần-Văn-Hiệp